

<https://doi.org/10.52449/1857-4114.2020.36-2.13>

CZU: 371.26:373+378

PORTOFOLIUL - PARTE COMPONENTĂ A SISTEMULUI DE EVALUARE A COMPETENȚELOR COGNITIVE ALE ELEVILOR ȘI STUDENȚILOR

Nastas Natalia¹, ORCID: 0000-0001-5555-1705

Filipov Valerii², ORCID: 0000-0001-7596-0952

Dumitru Răzvan Constantin³, ORCID: 0000-0003-4263-1081

¹Universitatea de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

²Liceul Teoretic „Alec Russo”, Cojușna, Strășeni,

³Universitatea „V. Alecsandri”, Bacău, România

Rezumat. Portofoliul pentru toate obiectele de studii din sistemul preuniversitar și universitar are un rol important în procesul educațional, fiind justificat prin necesitatea de a măsura eficiența procesului de instruire, de a obține informații relevante privind rezultatele elevilor și ale studenților. Portofoliul oferă feedback-ul necesar tuturor celor implicați în educație, el reprezentând un ansamblu de acțiuni și operații, care creează buna dispoziție, trezește motivația de a cerceta, de a descoperi și de a însuși noi conținuturi în mod independent sau în cooperare.

Portofoliul este realizat într-un anumit context, care depinde foarte mult de vârsta celui care-l întocmește, de specificul disciplinei, de nivelul taxonomic al factorilor care determină alegerea strategiei didactice de către profesor. Portofoliul confirmă ceea ce știu elevii/studenții și ceea ce sunt capabili ei să facă.

Cuvinte-cheie: activitate didactică, educație, dezvoltare, portofoliu, autoinstruire, evaluare, autoevaluare, comunicări, recuperare, dezvoltare.

Actualitatea. O componentă importantă a curriculumului modernizat este evaluarea, care trebuie să urmărească un dublu scop: de control și de îndrumare. Evaluarea se va realiza de către profesor pe parcursul tuturor activităților procesului educațional și va viza nu numai competențele formate, cunoștințe în termeni de informație, ci și competențe, capacități, calități și atitudini.

În scopul de a observa performanțele elevilor/studenților și de a identifica dificultățile și lacunele comise în procesul educațional, se recomandă a folosi următoarele tipuri de evaluare:

1. Evaluarea inițială;
2. Evaluarea curentă;
3. Evaluarea finală.

La evaluarea inițială se vor utiliza chestionarul, compunerea, eseul, interviul,

acestea servind ca bază pentru desfășurarea ulterioară eficientă a procesului educațional.

Evaluarea curentă vizează aprecierea rezultatelor subiecților pe parcursul procesului educațional (la fiecare lecție). Ea asigură profesorului un feedback (conexiune inversă), în baza căruia are loc ajustarea procesului didactic la obiectivele acestuia.

Evaluarea finală se efectuează după studierea fiecărui compartiment din curriculum, la finele semestrelor sau la finele anului de studii.

Vom menționa că evaluarea obiectivelor educaționale referitoare la formarea competențelor cognitive, a unor capacități, necesită utilizarea metodelor netradiționale de evaluare, precum: proiectul, investigația, autoevaluarea, portofoliul.

Portofoliul este un instrument complex de evaluare, ce înglobează rezultatele obținute prin alte tehnici de apreciere (probe orale, scrise, practice, observări sistematice ale comportamentului școlar, proiecte, eseuri, autoevaluări). **Portofoliul constituie un fel de carte de vizită a elevului/studentului, în care se înregistrează progresul acestora de la o unitate de învățare la alta, de la un semestru la altul, de la un an școlar/universitar la altul.**

Scopul elaborării portofoliului rezidă în confirmarea faptului că ceea ce este prevăzut în programele curriculare școlare și universitare și în proiectele didactice elaborate de profesori este bine cunoscut și însușit și de către elevi și studenți. Portofoliul se realizează într-un anumit context, care depinde foarte mult de vârsta celui care-l întocmește, de specificul disciplinei, de nivelul taxonomic al factorilor care determină alegerea strategiei didactice de către profesor (obiective/finalități, nivelul motivației, cantitatea și complexitatea conținuturilor didactice, nivelul de formare a elevilor/studentilor; timpul rezervat, strategiile didactice aplicate anterior și profesionalismul profesorului [2, p.95].

Spre exemplu, la lecțiile teoretice de educație fizică, desfășurate cu elevii din licee, sau la lecțiile de limbă engleză, desfășurate cu studenții din cadrul USEFS, se acordă o deosebită atenție individualizării învățării, fapt ce contribuie la valorificarea eforturilor depuse de elevi și studenți.

În acest context, se aplică următoarele tehnici:

- fișe de lucru individuale (de dezvoltare, autoinstruire, de recuperare);
- sarcini instructive individuale (diferite subiecte din curriculum, eseuri tematice diferențiate atrăgătoare, care trebuie să corespundă dezvoltării intelectuale a elevilor și studenților;
- pregătirea individuală (meditații, consultații etc.).

Activitatea de învățare și evaluare oferă elevilor și studenților premise pentru a-și

demonstra progresul în formarea deprinderilor motrice, în dezvoltarea capacităților cognitive etc., care ar conduce la autoafirmarea Eului.

Conținutul unui portofoliu va include:

1. Rezultatele activității elevilor și studenților:

- diverse eseuri, rezumate, referate etc. pe teme din curriculumul disciplinei de studii:

1. Modul de viață sănătos (clasa a V-a);

2. Factorii dăunători sănătății omului (cl. a VI-a);

3. Dezvoltarea fizică armonioasă a omului (cl. VII-a);

4. Mișcarea Olimpică în Republica Moldova (cl. a IX-a);

5. Hipodinamia și sănătatea omului (clasa a X-a);

6. Însușirea lexicului profesional și folosirea lui în diferite situații de comunicare (USEFS);

7. Cultivarea deprinderilor de lucru cu dicționarul în scopul traducerii textelor de specialitate din diverse surse bibliografice (USEFS);

- teste de verificare;

- biografii ale unor personalități din sport;

- fotografii însoțite de scurte comentarii ale unor sportivi olimpici ș.a.;

- scurte eseuri cu caracter general, care nu se conțin în curriculum;

- xerocopii ale unor lecții-formule de apreciere a nivelului capacității de efort, aprecierea FC individuale la efort fizic;

- interviuri luate de către elevi de la sportivii participanți la Jocurile Olimpice;

- casete video conținând activitatea practică, individuală, de grup, participarea la sărbători sportive.

Conținutul portofoliului este determinat de către profesor, însă elevul este liber să introducă în acesta materialele pe care le consideră necesare și care îl reprezintă cel mai bine. În general, portofoliul confirmă ceea ce știu elevii/studenții și ceea ce sunt capabili ei să facă.

În determinarea scopului unui portofoliu, profesorul, în parteneriat cu elevii/studenții,

trebuie să răspundă mai întâi diferitelor tipuri de întrebări:

- Care este conținutul - fapte, legi, teorii - asimilate în acest capitol (temă, subcompetențe de pregătire)?
- Ce ar trebui elevii să fie capabili să facă (înregistrarea unor observații, crearea unei situații-problemă și rezolvarea ei, structurarea unei argumentații sau comunicarea interpersonală în cadrul relațiilor elev - elev, profesor - elev și student - profesor)?
- Care sunt atitudinile pe care elevii ar trebui să le dezvolte în realizarea portofoliului?

Scopul portofoliului este stabilit și în funcție de destinația sau destinatarul său (persoană, elev, student, instituție), având în vedere că pe baza lui se va emite o analiză de valoare asupra elevului/studentului.

Portofoliul va servi:

- ca instrument de evaluare destinat profesorului (un model de portofoliu cumulativ ca sursă de informații) sau ca instrument de autoevaluare pentru elev/student, care poate cuprinde momentele relevante ale progresului acestuia;
- ca instrument de evaluare destinat părinților, portofoliul conținând cele mai bune produse ale elevului/studentului.

În consecință, conform părerilor unor specialiști, **utilizările portofoliului sunt numeroase**, în directă relație cu scopul pentru care a fost proiectat [3].

Un alt element esențial al portofoliului este contextul, de care trebuie să se țină seamă în elaborarea acestuia. Dimensiunile acestui concept pot fi: vârsta elevilor/studentilor; specificul disciplinei; nevoile, abilitățile și interesele acestora etc.

Proiectarea portofoliului include, de fapt, atât scopul, cât și contextul, elemente al căror rol a fost deja menționat.

Cea mai importantă decizie în proiectarea portofoliului este cea care vizează conținutul său, identificarea elementelor reprezentative pentru activitățile desfășurate de elev/student.

O altă decizie însemnată în cadrul proiectării portofoliului este legată de:

- Numărul subiectelor, subcompetențelor pe care trebuie să le conțină portofoliul;
- Cum urmează să fie ele sistematizate;
- Cine decide selecția lor (o posibilă variantă: profesorul descrie cerințele de conținut ale portofoliului, iar elevul alege probele pe care le consideră reprezentative).

Este semnificativ ca întregul conținut al portofoliului să fie raportat la anumite cerințe-standard clar formulate în momentul proiectării și cunoscute înainte de realizarea efectivă a acestuia.

O funcție importantă pe care o preia portofoliul presupune investigarea produselor elevilor/studentilor, care, de obicei, rămân necercetate în actul evaluativ, reprezentând un stimulent pentru desfășurarea întregii game de activități (nu doar pregătirea pentru teste de cunoștințe).

Fiecare dintre aceste elemente constitutive ale portofoliului se evaluează la momentul respectiv. Dacă se dorește o apreciere globală a portofoliului, atunci se stabilesc criterii clare de evaluare, care vor fi accesibile elevilor/studentilor înainte ca aceștia să înceapă proiectarea și completarea portofoliului.

Funcțiile formative ale portofoliului ca instrument de evaluare sunt:

- Permite profesorului să obțină puncte de reper și să adune informații asupra derulării activității elevului, oferindu-i astfel acestuia posibilitatea de a arăta ceea ce știe într-o varietate de contexte și situații;
- Oferă profesorului o imagine la zi asupra performanțelor elevilor și o imagine asupra profilului general al cunoștințelor elevilor.
- Asigură o realizare interactivă a actului de predare-învățare, adaptată nevoilor de individualizare a sarcinilor de lucru pentru fiecare elev în parte.

Menționăm că această metodă de evaluare se folosește de mai mulți ani în Liceul Teoretic „Alecu Russo” din s. Cojușna, Strășeni și

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport din Chișinău.

Evaluarea și autoevaluarea rezultatelor obținute de elevi și studenți constituie o parte integrantă a procesului educațional, atât la educația fizică în licee, cât și la limbile străine predate la USEFS, fiind, totodată, o latură importantă și dificilă a didacticii speciale a învățământului din Republica Moldova [1, p. 12].

Sporirea ponderii formative a metodelor de evaluare constă în îmbinarea tuturor formelor și tehnicilor de evaluare a competențelor cognitive, afective ale elevilor/studenților.

Prin urmare, portofoliul este o tehnică ce trebuie utilizată în procesul educațional atât pentru consolidarea cunoștințelor, pentru formarea competențelor cognitive, cât și pentru evaluarea acestora. Portofoliul reflectă pe cât de format este elevul/studentul din punct de vedere conceptual la diferite subiecte, contribuie la examinarea, aprecierea și notarea obiectivă a rezultatelor școlare pentru reducerea la minimum a riscurilor de eroare. Utilizarea portofoliului în procesul educațional accelerează procesul de însușire, captivează elevii și studenții, sporește randamentul de lucru, trezește interesul, voința și dragostea de a cunoaște cât mai multe [4].

Rezultatele cercetării. Utilizarea în procesul instructiv-educativ a portofoliului duce la sporirea ponderii formative a

metodelor de evaluare continuă, care se îmbină cu perfecționarea tuturor formelor și tehnicilor de verificare a rezultatelor cognitive. La fel, am observat că utilizarea metodologiei elaborate de noi, ne referim la **Portofoliul** elevului-studentului pe parcursul unui an de studii, contribuie la intensificarea procesului instructiv-educativ la obiectul educație fizică (domeniul cognitiv) și la limba engleză, în primul rând accelerează procesul de însușire, sporește randamentul de lucru, formează motivația, interesul, voința și dragostea de a cunoaște cât mai mult.

Concluzii. Portofoliul reprezintă un ansamblu de acțiuni și operații ce creează buna dispoziție, trezește motivația de a cerceta, de a descoperi și de a însuși noi conținuturi în mod independent sau prin cooperare. Prin intermediul portofoliului, elevii, studenții își dezvoltă atenția, gândirea logică, perceperea, memoria. Elaborarea portofoliului solicită elevilor și studenților activitate creativă și atitudine serioasă.

Atât în cadrul lecțiilor de educație fizică, cât și al lecțiilor de limbi moderne se poate utiliza portofoliul, totodată ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor/studenților, de interesul manifestat de aceștia, precum și de nivelul pregătirii cognitive a acestora. Important este ca efortul intelectual, depus de elevi și studenți, să fie stimulat, încurajat și evaluat obiectiv, pentru a marca performanțele subiecților obținute în procesul educațional.

Referințe bibliografice:

1. Filipov V. (2006). *Intensificarea procesului didactic în cadrul lecțiilor de educație fizică în școală*. Chișinău: „Valinex” SRL, p. 46-56.
2. Guțu V. (2007). *Cadrul de referință al curriculumului Național*. Chișinău: Întreprinderea Editorial - Poligrafică Știința. 100 p.
3. Stoica A., Mustăță S. (1997). *Evaluarea rezultatelor școlare*. Chișinău. 176 p.
4. Filipov V. (2016). *Despre evaluarea unor aspecte ale educației fizice a elevilor din gimnaziul Bucovăț, raionul Strășeni*. În: Teoria și arta educației fizice în școală. Revista științifico-metodică, nr.1. Chișinău, p.45-47.